

Ameriške čete zasedle japonsko bazo na Novi Gvineji

Japonske bojne ladje pognane v beg.—Zavezniški letalci bombardirajo ostanke Romelove armade, ki so pobegnili iz Libije v Tripolitanijo. Britske podmornice potopile dva osiščna transporta, tri pa poškodovale.—Rusi okupirali strateške hribe ob reki Don. Moskva poroča, da so Nemci izgubili 250,000 vojakov od začetka ruske ofenzive

Melbourne, Avstralija, 15. dec.—Ameriške in avstralske čete so izvajale prvo veliko zmago z okupacijo Bune, japonske baze na vzhodni obali Nove Gvineje, se glasi poročilo iz glavnega stana generala Douglasa MacArthura. Okupacija je sledila topniškemu bombardiranju japonske vojaške posadke.

Poročilo dostavlja, da so zavezniška letala preprečila izkrcanje novih japonskih čet na Novi Gvineji. Dve japonski križarki in trije rušilci, ki so skušali izkrcati čete, so bili poginani v beg. Bombe so potopile več manjših japonskih ladij z vojaškimi četami vred v bližini obrežja Nove Gvineje.

To je že druga zavezniška zmaga v operacijah proti Japoncem v zadnjih dneh. Prva je bila, ko so avstralske in ameriške čete zasedle Gono. Pred okupacijo Bune so zavezniške čete presekale japonsko bojno črto na ozkem pasu ozemlja Nove Gvineje.

London, 15. dec.—Močni britski vojaški oddelki so udrli iz Libije v Tripolitanijo, kamor so pobeželi ostanki Romelove armade. Poročilo pravi, da Nemci beže pred Angleži kot zajci.

Zavezniška letala mečejo bombe na bežeče nemške vojaške kolone. Mnenje prevladuje, da se je Rommel ustavil pri Misurati, mestu, ki je oddaljeno tristo milj od El Agheile, ali v Tripoli. Romelova armada ima samo 60 tankov. Osmo britska armada, kateri poveljuje general Bernard Montgomery, prodira naprej proti Tuniziji.

Kairo, Egipt, 14. dec.—Priča-kuje se, da se bodo ostanki razbite Romelove armade, katere so britske oklopne in motorne kolone s podporo bojnih letal pognale z utrjenih pozicij pri El Agheili, Libija, ustavile na ozkem pasu ozemlja med Tripolitanijo in Tunizijo.

General Bernard Montgomery, poveljnik britske osme armade, je začel ofenzivo zadnjega sobota. V to je vrgel dve diviziji tankov in tri pehotne divizije in pognal osiščne čete v beg.

London, 14. dec.—Vojaški krogi sodijo, da je general Walther Nehring, vrhovni poveljnik nemške oborožene sile v Tuniziji, izgubil polovico tankov in motornih vozil v naskoku na pozicije britske armade na vzhodni strani tega mesta. Uradno naznanilo se glasi, da se je več tisoč senegalskih vojakov pridružil zavezniški oboroženi sili.

Ameriške letelce trdnjave in bojniški so zmetali več sto razstrelnih in zažigalnih bomb na Tuniz in Bizerto, osiščni mornarici bazi v Tuniziji, in Souso. Bombe so porušile več pomolov v obliki bazah in zanetile velike požare. To je bil največji letalski napad na Tuniz in Bizerto od izvojitve Tunizije po ameriških četah.

Na fronti v severni Tuniziji so nemške čete izvršile več naskokov na pozicije ameriškega in britskega vojaštva, a so bile vr-

Amerika ima tajno orožje

General Arnold napovedal napade na Tokio

Washington, D. C., 14. dec.—General Henry H. Arnold, vrhovni poveljnik armadne letalske sile, je dejal, "da ima Amerika tajno orožje, s katerim bo zadala usodne udarce sovražniku."

General je govoril pred skupinami vojaških letalcev, ki so se izvežbali na letališčih v Texasu. V svojem govoru je namignil, da so tajno orožje bojna letala novega tipa. "Mi bomo kmalu demonstrirali učinkovitost tajnega orožja," je rekel.

"Uverjen sem, da bosta Hirohito in Hitler presenečena. Tokio bo čutil posledice novih napadov iz zraka."

Arnold je omenil bombe, ki eksplodirajo, preden padejo na tla. Učinek teh je strahovit, ker porušijo vse, kar se nahaja v bližini. Dalje je rekel, da ameriške tovarne proizvajajo štiri tisoč bojnih letal vseh vrst mesečno in da se bo produkcija povečala v prihodnjih mesecih. Amerika ima po enem letu vojne čez milijon letalskih častnikov, pilotov in mehanikov in veliko število teh je v akciji na tujih frontah.

Delavski department skuša odvrniti stavko

Chicago, 14. dec.—Spravni biro federalnega delavskega departamenta je naznanil, da bo skušal odvrniti stavko 4500 uslužbencev čikaške nadulčne železnice. Dr. John R. Steelman, načelnik biroja, je dejal, da bo skušal navezati stike z uradniki unije in kompanije. Unija je zapretila z oklicem stavke, ko je bila njena zahteva glede zvišanja plače za devet in štirinajst centov na uro zavrnjena. Če ne bo dosežen sporazum, bo stavka oklicana prihodnjo nedeljo.

Washington, D. C., 14. dec.—Ameriška bojna letala in ladje so pognala v beg enajst japonskih rušilcev, enega potopile, štiri pa poškodovale, poroča mornarični department. Nov japonski poskus glede ojačenja oborožene sile na Guadalcanalu, največjem otoku Solomonove grupe, se je izjalovil.

Vest iz glavnega stana generala Douglasa MacArthura pravi, da ameriške in avstralske letala bombardirajo japonske pozicije pri Buni, Nova Gvineja. Japonske čete so koncentrirane na ozkem pasu obrežja.

Čungking, Kitajska, 14. dec.—Kitajske čete, ki branijo provinco Junnan, so vrgle Japonce, ki so skušali prekoračiti reko Salween, nazaj, pravi uradno naznanilo. To dostavlja, da zavezniški letalci bombardirajo japonske zalagalne črte, ki vodijo na fronte. Tengčung, glavna japonska baza v južnozpadnem delu province Junnan, je bil tarča bombardiranja iz zraka.

Sole v Illinoisu zapirajo vrata

Chicago, 14. dec.—Skoro tisoč ljudskih šol v Illinoisu je moralo zapreti vrata zaradi pomanjkanja učiteljev. Alden B. Mills, podpredsednik Zveze šolskih odborov, je dejal, da je mnogo učiteljev pustilo službe in sprejelo pozicije v vojnih industrijah z višjo plačo. Dalje je rekel, da položaj sliči onemu v prvi svetovni vojni. Kakor takrat, tako se je tudi sedaj pojavilo pomanjkanje učiteljev v podeželskih krajih.

PETAIN SE UDAL HITLERJEVU PRITISKU

Maršal naznanil formiranje nove francoske armade

POGLOBITEV KO-OPERACIJE Z NEMCIJO

London, 14. dec.—Maršal Henri Petain se je po radijskih poročilih iz Vichya in Berlina udal Hitlerjevemu pritisku in zagotovil diktatorje, da bo organiziral novo francosko armado. Odbor borbenih Francozov, kateremu načeljuje general Charles de Gaulle pravi, da je Hitler zahteval od Petaina konskripcijo 400,000 francoskih delavcev za vojna dela v Nemčiji. Hitler je obljubil, da bo izpustil nedoločeno število francoskih vojnih ujetnikov, ki se nahajajo v nemških taboriščih.

Govornik na berlinski radiopostaji je dejal, da Pierre Laval, načelnik vlade v Vichyju, konfirira z nemškimi vojaškimi voditelji v Parizu o poglobitvi ko-operacije med Francijo in Nemčijo. Odboren je bil program, ki vključuje tudi nove protizidovske odredbe in podvzete korake v skladu s Hitlerjevim "novim redom".

Radijsko poročilo iz Vichya pravi, da je Petain poslal Hitlerju pismo, v katerem ga je zagotovil, da bo formiral novo armado v interesu varnosti in zaščite Francije in njenega kolonialnega imperija. Hitler je, ko so njegove čete zasedle Toulon, glavno mornarično bazo ob Sredozemskem morju, naslovil noto Petainu z izjavo, "da upa, da bo Francija ustanovila armado, katere poveljniki se bodo pokorili ukazom načelnika države."

Petain je obsodil britsko-ameriško agresijo proti francoski severni Afriki in izdajstvo nekaterih poveljnikov, ki so odgovorni za okupacijo vse Francije po nemških četah. Med temi poveljniki je admiral Jean Darlan, ki je skočil v zavezniški tabor, ko je opazil znamenja, da bo osiše poraženo v tej vojni. Pariška radiopostaja, katero kontrolirajo naciji, je sinoči na-

Domače vesti

Smrtina nesreča pri rudniku

Ely, Minn. — Dne 10. dec. se je pri delu pri rudniku smrtno ponesrečil John Klobučar, star 45 let in rojen tukaj. Ko so odstranjevali neke opore, mu je izpodletelo in padel je 20 čevljev v nižino. Tisti rudnik, Chandler po imenu, ne bo več obratoval, ker je izčrpan. Klobučar zapušča ženo in otroke.

Našli so obešenega

Chicago, — Dne 12. t. m. so našli 46-letnega Avgusta Peska v spalnici njegovega stanovanja na naslovu 2028 James st. obešenega. Njegov sin George Pesek je povedal policiji, da je bil njegov oče že dal časa silno potrt, ker ga ni nihče hotel vzeti na delo. Da li je bil Slovenec, nam ni znano, toda ime zveni slovensko.

Dva ponesrečena pri delu

West Frankfort, Ill. — V noči od 9. na 10. decembra je dvigalo pri delu težko pobilo rojaka Johna Majdiča. Pobit je bil na glavi in takoj so ga odpeljali v bolnišnico. Njegov tovariš J. Kočevar je bil pa lahko pobit. Majdič je član društva 313 SN-PJ.

Is Clevelanda

Cleveland, — Dne 12. dec. je v bolnišnici umrla Helena Rose Ponikvar, stara 28 let in rojena tukaj. Zapušča starše in dve sestri.

Nov grob na zapadu

Mullan, Idaho, — Dne 8. decembra je v bolnišnici umrl Frank Vidic, star 54 let in doma iz Poljan nad Škofjo Loko na Gorenjskem. Njegovi tukajšnji sorodniki niso znani, v starem kraju pa zapušča hčer, brata in sestro.

Cez sto nemških častnikov ubitih pri eksploziji

London, 14. dec.—Radijsko poročilo iz Moskve pravi, da je bilo čez sto nemških častnikov in vojakov ubitih, ko je eksplodirala bomba v gledališču Rex v Parizu.

znanila, da je že 110,000 francoskih delavcev odpotovalo v Nemčijo in dobilo delo v vojnih industrijah. Odbor borbenih Francozov trdi, da se nahaja v Nemčiji okrog 75,000 francoskih delavcev.

Mihajlovič za napad na Sofijo

Reprisaliije za masno klanje srbskih kmetov

London, 14. dec.—General Draža Mihajlovič, poveljnik četniške armade, je pozval jugoslovansko ubežno vlado, naj apelira na poveljstvo britske in ameriške letalske sile, naj začne bombardirati Sofijo in druga bolgarska mesta.

Doznavajo se, da položaj Mihajlovičeve četniške armade je trden in da je zdaj močnejša nego je bila kdaj prej. General je za bombardiranje bolgarskih mest po zavezniških letalcih, da se tako masuče masno klanje prebivalcev srbskih vasi. Večino njegove armade tvorijo kmetje.

Mihajlovič je uverjen, da bi letalski napadi na bolgarska mesta in mesta drugih satelitskih osiše pridobili simpatije ljudstev v prilog zaveznikom.

Požar unčil vojaško središče

Cez sto ljudi zgorelo

St. John, Novafundlandija, 14. dec.—Najmanj sto ljudi, med temi mnogo ameriških in kanadskih vojakov, je zgorelo v požaru, ki je nastal v dvorani poslopja Kolumbovih viteзов zadnjega sobota. Dvorana je bila spreminjena v vojaško središče.

Nadaljnjih sto oseb je dobilo težke oklepine v požaru, ki je unčil središče. Koliko ameriških in kanadskih vojakov je med žrtvami, še ni ugotovljeno.

Doslej so dognali identiteto 100 žrtev—93 moških in sedmih žensk. Rešilni oddelki iščejo nadaljnje žrtve med ožganimi podrinami poslopja. Okrog 800 ljudi se je nahajalo v dvorani, ko je izbruhnil ogenj.

Amerika podpre pakt med Turčijo in Rusijo

Ankara, Turčija, 14. dec.—Tu trdijo, da bo Amerika podprla nov diplomatski pakt, ki ga skleneta Turčija in Rusija, in prevzela vlogo posredovalke v slučaju nesporazuma med državama. Amerika bo zagotovila Turčiji, da spoštuje integralnost njenega ozemlja in da ji bo pomagala, če bo napadena. Izboljšanje odnosov med Rusijo in Turčijo se že opaža kot posledica pogajanj glede sklenitve novega pakta.

Rudarji in kompa-je se ne morejo sporazumeti

Washington, D. C., 14. dec.—Notranji tajnik Harold L. Ickes, ki je tudi koordinator za kuriovo, bo morda skušal izravnati nesporazum med rudarsko unijo UMWA in premogovnimi kompanijami. Pogajanja glede obratovanja premogovnikov šest dni v tednu so bila pretrgana. Predstavniki obeh grup so informirali Ickesa o nesporazumu. Delovni teden v premogovni industriji je sedaj 35 ur.

Senator priporoča ustanovitev židovske legije

Washington, D. C., 14. dec.—Senator Alexander Wiley, republikanec iz Wisconsin, je sugeriral ustanovitev židovske legije, katere člani naj bi se borili na strani zaveznikov proti nemški sili v Afriki. Senator se je izrekel tudi za ustanovitev italijanske legije, katero naj bi tvorili nasprotniki Mussolinijevega fašističnega režima.

VOJAŠKE AVTORITETE ZAPRE-TILE Z AKCIJO

Vladni odbor določil plače za izurjene delavce

VODITELJI UNIJE ADF PROTESTIRAJO

Detroit, Mich., 14. dec.—Vojaške avtoritete so zapretilo, da bodo storile korake proti onim, ki so odgovorni za "divje" stavke v tovarnah Bohn Aluminum & Brass Co., ki so zavirale produkcijo. Grožnja so izrekle na konferenci z voditelji avtne unije, včlanjene v CIO, katere so se udeležili tudi reprezentantje spravnega odbora federalnega delavskega departamenta.

Stavke so bile oklicane v znak protesta proti vojno-delavskemu odboru, ker se ni sankcioniral dogovora med unijo in kompanijo glede zvišanja plač. Na pritisk vojaških avtoritet in voditeljev unije je bila "divja" stavka, ki je izbruhnila zadnji četrti, preklicana. Voditelji unije so dali zagotovilo, da se bodo vsi stavkarji vrnili na delo.

Vojno-delavski odbor je določil maksimalne plače za izdelovalce orodja in druge izurjene delavce, ki so upošani v vojnih industrijah v Detroitu in okolici. Maksimalna plača je \$1.65 na uro.

Odlok odbora krije vse delavce, ki so upošani v vojnih industrijah v okrajih Wayne, Oakland, Macomb, Monroe, Washenaw in Genesee. Ti okrajji vključujejo Detroit, Flint, Pontiac, Monroe, Ypsilanti in Mount Clemens.

Odbor je naznanil, da bo kmalu odredil javna zaslišanja glede razrednitve odredbe na druge industrijske okraje v Michiganu.

Avtna unija kritizira odlok odbora glede maksimalne plače za izurjene delavce v vojnih industrijah, ker ne vključuje provizije glede minimalne plače.

Los Angeles, Cal., 14. dec.—Voditelji enajstih unij mednarodne zveze strojnikov, včlanjene v Ameriški delavski federaciji, so sklicali masne shode v znak protesta proti odloku vojno-delavskega odbora, v katerem se je izrekel proti zvišanju plač. Izjavili so, da bodo oklicali stavko v letalskih tovarnah na zapadu, če odbor ne bo revdiral svojega stališča.

Clan francoske komisije aretiran

Rim, 14. dec.—General Paul Doyen, bivši vojaški poveljnik v provinci Haute Savoie in načelnik francoske komisije za premirje, je bil aretiran na ukaz Lavalove vlade v Annecyju, mestu v bližini švicarske meje, se glasi več iz Ženeve. Vzrok aretacije ni znan.

Angleži razdejali elek-trarno na Norveškem

London, 14. dec.—Angleški "komandoti" so razdejali električno centralo v Glomfjordu, Norveška, pravi radijsko poročilo iz Moskve. To bazira na vesti, ki je prišla iz Stockholma, Švedska. "Komandoti" so se po izvršitvi čina ukrcali na parnike, ki so jih pripeljali na norveško obrežje.

Angleški vojni urad čestita Mihajloviču

London, 14. dec.—Doznavajo se, da je angleški vojni urad napravil jugoslovansko vlado, naj v njegovem imenu čestita generalu Mihajloviču na uspehih, ki jih je njegova četniška armada dosegla v borbi proti osiščni okupacijski sili v Jugoslaviji.

Stara pesem se ponavlja.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENTGLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (izven Chicago) in Kanado \$6.00
na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Cincero
\$7.50 za leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.Subscription rates: for the United States (except Chicago) and
Canada \$6.00 per year, Chicago and Cincero \$7.50 per year, foreign
countries \$9.00 per year.Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi dopisov in nenaročenih
členkov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti,
drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil
poštno.Advertising rates on agreement. Manuscripts of communications
and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts,
such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only
when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oklepaju na primer (December 31, 1942), poleg vašega imena
na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Pono-
vite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

138

Tedenske raznoterosti

Slovenski narodni kongres je za nami. Ali naj pišemo dolgovze-
ne vtise? Vtisi so lahko objektivni ali pa pristranski. Ako nam je
za stvar kongresa, bomo prezrli malenkostne incidente, če pa ho-
čemo biti pristranski, bomo porinili stvar v ozadje in privlekli v
ospredje razne malenkosti, ki pokažejo kongres za to ali ono stran
v slabi luči.Ako pravimo, da je bil za kulisami boj z nestrpnosti in sitneži,
moramo reči, če hočemo povedati resnico, da je bil konflikt MED
nestrpnosti. Fakt je, da je bilo več ali manj nestrpnosti in sitnar-
jenja na obeh straneh.Dejstvo, da je Slovenski narodni kongres uspel na vsej črti, ka-
tera je bila zasnovana in pripravljena, je najlepši dokaz, da so
zmerni in trezni delegatje tvorili večino; nestrpnosti, katoliški in
nekatoliški, so bili v veliki manjšini. Tudi večini slovenskih du-
hovnikov, ki so prišli na kongres, moramo dati priznanje, da so se
obnašali zmerno in demokratično. Demonstrirali so iskreno lu-
odprto, da so prišli na kongres kot Slovenci, ne pa kot duhovniki,
čprav so nosili kolar.Velika večina delegatov SNK iz vseh krogov in stanov je poka-
zala, da je naš narod po večini demokratičen in sposoben, da si
sam piše svojo svobodno bodočnost. Nikdar nismo obupali nad to
sposobnostjo naših ljudi, pa naj so preprosti delavci ali profesio-
nalci, naš prvi kongres nam pa je to potrdil preko meje vsakega
dvoma.Zato pa smo uspeli in še več bomo dosegli v bodoče. Naprej,
bratje in sestre, ki se ne ozirate na deno in ne na levo! Vaša sre-
dnja pot, pot demokracije in kooperacije, je prava in vaša je bo-
dočnost!Ana P. Krasna piše v Glasu Naroda o "Spomenici slovenskih
deklet," ki je bila objavljena v Bazovici, mimiografriranem slo-
venskem listu, kateri izhaja med svobodnimi Slovenci pod anglo-
škimi zastavo v Egiptu. Spomenica, ki je naslovljena na ženo pre-
sednika Roosevelta, vsebuje strašno obtožbo italijanskih fašistič-
nih lopovov, ki počenjajo nad slovenskimi dekleti v okupiranih
krajih največje seksualne lopovščine.Upamo, da je spomenica dosegla svoj naslov; upamo, da Roose-
veltova, najdemokratičnejša žena na svetu, poskrbi, da hudodel-
stva človeških svinj (vsa čast svinjskim svinjam, ki se ne ponižajo
tako nizko!) iz Italije, Nemčije in od drugod ne ostanejo pozablje-
na, ko pride dan sodbe.Poročilo se glasi, da je japonska radiopostaja v Tokiju oddala ob-
letnici napada na Pearl Harbor svarilo v angleščini za Ameri-
čane, naj ne verjamejo svoji vladni poročili o zmagah na Pacifiku.
Te zmage so izmišljene, je rekla japonska oddaja, in ameriška boj-
na sila na morju in v zraku je brez moči napram silnemu bojnemu
aparatu Japoncev, ki prej ali slej pokosi Američane. Američani
še danes ne vedo, kako slaba je njihova armada in mornarica, čas
pa je, da se podučijo.V istem času je tokijski radio svaril Japonce doma v njihovem
jeziku, da je ameriška bojna sila na Pacifiku zelo močna in to je
vzrok, da so operacije na Solomonskih zelo počasne. Japonci ne
smejo pozabiti, jim je rekel njihov radio, da je Amerika zelo boga-
ta na materialu in premore silno kapaciteto za produkcijo. Iz tega
razloga morajo Japonci žrtvovati vse, kar imajo, če hočejo zmagati
po dolgi vojni.

Takšna sta dva obraza japonske propagande.

Bandito Mussolini je razkačen zaradi angleških bomb, ki dežu-
jejo na Turin, Milan, Genova in Neapel. Pred dnevi je ozmerjal
Angleže za barbari. Američani bi rekli: He can dish it out, but he
can't take it. Pred dvema letoma je Mussolini rekel, da je za Ita-
lijo velika čast, ker se lahko udeleži metanja bomb na London.
Ako je bila čast za Italijane, naj bo zdaj tudi za Angleže! Kar je
dobro za gos, mora biti dobro tudi za gosjaka!Za bombe, ki danes padajo na italijanska mesta, je v prvi vrsti
odgovoren Bandito Mussolini. Naj zdaj pije medicino, katero je
predpisal Abesincem, Albancem, Grkom, Jugoslovanom in An-
gležem!Henry Wallace, podpredsednik Združenih držav, je v nekem
svojem govoru zadnjo pomlad rekel: "Po tej vojni mora biti svet
tako urejen, da bo vsakdo lahko imel kvort mleka na dan."Nasprotniki novega deala in demokracije so takoj zagnali krik,
da Wallace hoče obsoditi vse ljudi na svetu na zavijanje mleka.
Orientalci v Aziji bodo morali zamenjati svoj riž za mleko in Ho-
tentotje v Afriki se bodo morali odpovedati svojim dateljnom in
kokosovim orehom in piti mleko, ki ga ne marajo!Wallace je pred nekaj dnevi pojasnil, da je o mleku govoril figu-
rativno. V mislih je imel visoki standard življenja za ves svet, da
ne bo nikomur manjkalo potrebnih živil, nikdar pa ni mislil, da
morajo biti vsi ljudje prisiljeni na mleko.Podpredsednik je lahko pojasnil pametnim ljudem, ampak de-
magogom ne bo nikdar pojasnil. Demagogi so zato na svetu, da
zavijejo in izkrivljajo besede pametnih ljudi.Glasovi iz
naselbin

Iz urada "Big Tonya"

Oakland, Calif.—Že dolgo ni
bilo glasu iz "Big Tonyovega
urada". Ker gre leto že proti
koncu, sem se odločil, da napi-
šem nekaj za Prosveto in poro-
čam čitateljem tega lista, da tu-
kaj na Pacifiku še vedno života-
rimo. Pred letom dni smo bili
zahrbno napadeni v Pearl Har-
borju.Bilo je 7. dec. na nedeljo do-
poldne, ko sem bil zaposlen pri
pisalnem stroju, ko je prišlo po-
ročilo po radiu, da Japonci bom-
bardirajo Pearl Harbor. Od iste-
ga časa smo se tukaj pričeli pri-
pravljati za slučaj, da nas
napadejo Japonci, da jih požene-
mo v beg. In danes smo priprav-
ljeni tako, da nimamo straha, da
bi se zgodilo kaj takega kot se
je pred letom dni v Pearl Har-
borju. Torej se lahko pršteva-
mo k srečnim tukaj na Pacifiku
obali, da se ni do danes nam še
nič slabega zgodilo.Dela se vsepovsod s polno pa-
ro in delavcev primanjkuje vse
povsod. Tudi mestni očetje se
pritožujejo, da mestu delavcev
primanjkuje; lista je izčrpana in
tudi stari delavci so pustili mesto-
no delo in so šli delat v ladjedel-
nice, kjer je boljša plača. Mesto
itak plačuje bolj po beraško. Ne-
kateri so bili uposleni pri mestu
15 let, ker pa cena živil vedno
gre po lestevici navzgor, so pu-
stili delo in šli delat tja, kjer se
zaslužijo polovico več kot pa pla-
čajo mestni očetje.Pred letom ali pa danes je ve-
lika razlika. Časi se spreminja-
jo. Danes je vse drugače. De-
narja je na koše, posebno med
ladjegradniškimi delavci; več-
krat opazujem, ko menjajo svoj
tedenski zaslužek v gostilni in
delajo z denarjem kot pravi be-
daki.Pravijo, da za denar se vse do-
bi. Danes to ne velja. Pred te-
dnom dni sva šla z našo mamo
na trg, da si nakupiva potrebne
stvari, kar mama potrebuje v
kuhinji. Bila sva oba razočara-
na. Polne žepce denarja, pa ni
na prodaj sledečih stvari: "No
coffee, no sugar, no bacon, no
meat, no butter, no ham." In se-
daj tudi mleka že primanjkuje.
Torej kaj ti nuca denar, če se
pa ne dobi za njega, kar potre-
buješ, denarja pa tudi ne moreš
jesti. Torej tudi denar ni vse
na svetu; lahko imaš polne žepce
denarja, kljub temu lahko od la-
kote pogineš.Ko se vrneš s trga na dom,
sva imela z mamo konferenco
kar v kuhinji. Ona me vpraša,
kaj bo pa sedaj? "Včasih si re-
kel, da je vsa Amerika na pro-
daj, danes ni tako, ker se ne do-
bi potrebnih stvari za denar.""Nič se ne boj, ti draga moja,"
sem jo nagovarjal, "vse bova
uredila tako, da ne bo nobeden
od lakote poginil. Jaz bom pil
vino namesto kave, ker je tako
sladko in teče prav gladko. Brez
sladkorja se tudi živi, ti ga itak
ne smeš rabiti, ker imaš sladkor-
no bolezen in si dovolj sladka.
Jajca mi boš opekla brez špeha,
namesto mesa bom kupil klobas
ali salame, namesto mleka ti ku-
pim smetano, in iz smetane smo
v stari domovini naredili maslo."Torej sedaj vidiš, draga moja,
kako je Big Tony kusten, zna
vse dobro preračunat, tako da ne
bova trpela lakote."—Ja, ja, To-
ny, mi reče žena, "ti si malo
prihrknjen, ko zbijáš take šale.
Ali ne veš, če ni mesa, da tu-
di klobas in salame ne bo do-
biti..."Ker nisem dobil več besede, je
bila konferenca za isti dan za-
ključena. Je v resnici potrebno
o tem razmotrivati, ker je več
denarja kot pa pridelkov. Kljub
vsem našim težočam se lahko
prištevamo k srečnim, da smo v
Ameriki. Tukaj nam vsaj ne
primanjkuje belega kruha, ker
na oni strani "luže" naši bratje
in sestre še črnega nimajo. Kdor
se zanima za napredne liste kot
sta Prosveta in Proletarec, je go-
tovo čital, kako brutalno morijo
nedolžne ljudi v naši rodni do-
movini. Kar je še ostalo živih,
pa trpijo nepopisne strahote in
pomanjkanje.Ker je to poročilo iz "Big To-
nyevega urada", naj še poro-
čam, da ime TOMSIC ne bo iz-
ginilo iz ljudskega štetja. Dne
3. dec. zgodaj zjutraj je nama
telefonično naznanil veselo vest
naš sin Joe, kateri živi v San
Franciscu, da mu je štoriklja pri-
nesla lepo božično darilo: osem
funtov težkega sinčka. Ker je to
prvi sin v družini, se razume, da
sta oče in mati zelo vesela tega
božičnega darila. Oče je član
SNPJ in to pomeni nov član za
jednoto. To je vesela novica tu-
di za "Big Tonyja".In tole je tudi vesela novica,
da naš sin Frank, ki služi Strica
Sama že 10 mesecev, se še naha-
ja na tej strani "luže". Nahajal
se je šest mesecev v Arkansasu,
1. nov. je bil pa poslan za tri
mesece v North Carolino v ofi-
cirsko šolo. Če bo izdelal izpit,
bo pokazala bodočnost. Pisal mi
je, da se mu še ni nikoli sanjalo,
da se bo kaj takega učil. Pisal
sem mu, da korajža velja, čeprav
ni v Višnji gori v šolo hodil in
da je žih vesel, da je oče iz
Višnje gore doma, ker je bil to-
liko (oče) korajžen pred 40 leti,
da se je podal v tujo deželo. Mo-
goče je še kateri drugi sloven-
ski fant v isti šoli in se lahko z
njim sestane. Naslov je sledeči:
Candidate Frank Tomsic, 9th
Btry, A. A. School 1st Platoon,
Camp Davis, North Carolina.In še eno veselo novico mo-
ram poročati. Čitateljem je go-
tovo znano, ko sem poročal me-
seca maja, da je naša mama ta-
ko nesrečno padla po stopnicah,
da si je zlomila nogo nad kole-
nom. In temu ni bil kriv alko-
hol, ampak Japonci. Ko je bil ta-
ko zvani "blackout", je v temi
padla po stopnicah. Pretrpela je
hude bolečine, ker je morala ne-
premično ležati v postelji 13 me-
secev. Danes se zopet vesela su-
če pri svojem gospodinjstvem
delu v kuhinji. Bolnišnica in
zdravniki so naju oskubli, kljub
temu se zabavava sama v kuh-
nji in poslušava novice po radiu.Sedaj pa pozdravlja vse čita-
telje tega lista in vse naše prija-
telje in želi vsem znanem in
priateljem širom Amerike in čit-
ateljem vesele božične praznikePrizor v otroškem zavodu, Burbank, Cal. kjer matere, uposlene
v vojnih industrijah, puščajo svoje otroke.in srečno novo leto "Big Tony"
iz daljnje Californije.

Anton Tomšič.

Spomini iz prve svetovne vojne

Library, Pa.—Zadnjič sem
končal v Odesi, kjer so nas sku-
šali dobiti kot prostovoljce za
jugoslovansko armado. Ker se
ni hotel nihče prijaviti, so nas
zopet naložili na ladjo in nas pe-
ljali nazaj na grofijo. Začeli smo
zopet delati kot prej. Delali smo
šest dni na teden, v nedeljo smo
pa bili prosti in smo šli lahko
kamor smo hoteli, ker nas niso
stražili.Šli smo iz ene vasi v drugo.
V neki vasi smo našli prodajal-
no, kjer smo si nakupili tobaka
in drugih reči. Tam smo dobili
tudi vina, toda smo morali iti v
drugo sobo in ga piti na skrivaj,
kajti tam je bila prohibicija, po-
dobna ameriški. Nam so zaupa-
li, Rusom pa ne. Tako smo ga
moral piti na skrivaj, da nas
niso dobili stražniki. Ampak ni-
smo dosti pili, ker nismo imeli
denarja. Zaslužili smo samo šest
rubljev na mesec pa obleko so
nam dali dvakrat na leto.Ob sobotah zvečer smo se
spravili skupaj in ker nas je bi-
lo dosti, smo peli slovenske, ita-
lijanske, nemške in češke pesmi.
Včasih smo zapeli tudi rusko
—"Oga, Oga, bistra voda..."
Lepo smo zapeli. Imeli smo tu-
di svoje "pipčarsko" društvo, ka-
terega so ustanovili Čehi. Nare-
dili so nam prav majhne pipe
in vsakdo ga je moral nositi pri
sebi; če ga nisi imel, kadar te
je kdo vprašal, da ga pokaži, te
je naznanil na seji in si moral
plačati krajcar kazni. Seje smo
imeli ob sobotah zvečer. Pred-
sednik je imel velik pipec v škat-
li in ko je bila seja, ga je položil
na mizo, da smo ga vsi videli.Imeli smo tudi svojo godbo.
Neki Slovenec je igral harmoni-
ko, drugi pa vsake sorte instru-
mente; Čehi so igrali gosli, ker
so bili vsi muzikantje. Včasih
ob nedeljah popoldne smo se
spravili vsi skupaj in marširali;
banda je igrala kar se je dalo,
Rusi so pa nas gledali. Tako
smo čas preganjali po Rusiji.Pomladi leta 1918 je bilo pa
tega konec. Marca meseca je tu-
di naša ruska boljševiška
revolucija in prišla je rdeča ar-
mada. Rekli so, da nas bodo vse
pobili, če nas dobe, ampak nas
niso dobili, ker smo se prej po-
skrili pod streho, da nas ni mo-
gel nihče najti. Tisto je trpelo
en dan in eno noč, potem so pa
odšli naprej, nakar smo zlezli iz
svojih skrivališč in klicali drug
drugače, če smo vsi. Pa ni bilo
tako kot so nas stražili. Revolu-
cionarji niso nikogar ubili, le
grad so razbili. Ampak tam že
ni bilo nikogar, ker so vsi prej
pobegnili. Grof je takoj po prvi
revoluciji, ki je strmoglavila
carski režim, pobegnil z aeropla-
nom v Nemčijo, ker je vedel, kaj
bo. Mi smo pa tam ostali, dok-
ler niso prišli po nas in nas od-
peljali iz ujetništva. Šli smo v
pisarno, da so nam izplačali.
Ampak računati niso znali dru-
gače kot s kroglicami, tako so
bili "brihtni" tisti grofovi pi-
sarji.Ko so nam izplačali zaslužek,
smo še par dni tam ostali, potem
pa so nas odpravili na postajo.
Naložili so nas zopet na vozove
in nas s kamelami odpeljali. Vo-
zili smo se ves dan in noč pred-
no smo prišli na postajo. Po-
zdravljena, Rustija, mi gremo
nazaj v Avstrijo... Naložili so
nas v živinske vagonne in odpe-
ljali proti Galiciji. Tam pridemo
v okraj Dolina, kjer nas razlože
in odženejo v vojaške barake.
Tam so nas čisto ostrigli in obri-li, da smo se malo iznebili uši,
ki smo jih še dosti imeli. Nas so
tudi dobro sestradali—rekli so,
da zato, da bomo pozabili "bolj-
ševizem".Po štirinajstih dneh so nas
spravili skupaj. Bili smo od
vseh avstrijskih regimentov in
so nas poslali k regimentni ko-
mandi, kamor je kdo spadal.
Naš 17. regiment je bil preme-
ščen iz Ptujja v Judenburg v te-
ku mojega ujetništva v Rusiji in
tja so nas poslali. Par tednov
prej predno smo mi prišli v Ju-
denburg, se je pa 17. regiment
spuntal in je bilo nekaj Sloven-
cev ustreljenih.Iz Galicije smo se peljali na-
zaj skozi Karpate in prišli do
Budapešte, od tam pa naprej z
Južno železnico. V Judenburgu
na postaji so nas že čakali voja-
ki, ki so nas gnali v kasarno.
Tam so nas držali par tednov,
potem pa so nam dali mesec dni
dopusta, ker smo prišli iz Rusije.Prvič po treh letih sem zopet
prišel domov. To je bilo 15. ju-
nija leta 1918. Čudno se mi je
zdelo, ko sem zopet videl tako
visoke hribe, kajti v Rusiji je
bila sama ravan. Doma sem bil
do 15. julija. V tistem času je
bil naš kader prestavljen iz Ju-
denburga na italijansko fronto.
Po končanem dopustu sem se pe-
ljal v Ljubljano, kjer grem v pi-
sarno na postaji, da mi je podpi-
sal dopustnico in povedal, ka-
teri vlak naj vzamem, da prid-
m v Trbiž v kadru. Vlak do-
bim čez par ur in gremo proti
Borovnici. Ko pridem v Trbiž,
je bilo treba zopet čakati druge-
ga vlaka. Hodim par ur sem in
tja in si ogledujem Sv. Višarje,
oddaljene štiri ure hoda. Dru-
gače nisem videl kakor same
razvaline, kajti cerkev so poru-
šili Italijani.Pride vlak in gremo do Pon-
tabla. Tam je bilo treba zopet
prestesti, da sem dobil vlak, ki
je šel v Tolmec (Tolmin). Ko
pridem tja, se naznanim, da sem
prišel z dopusta. Pokaže mi, kje
je kasarna, potem smo se pa tam
nekaj časa vadili. Hribi so bili
taki, da skoraj nisem videl do
vrha. Sam kamen in pesek, po
njih pa so se sprehajali gamsi,
ki so bili brez skrbi, kajti nihče
ni mogel do njih. Tam sem bil
teden dni, potem pa sem dobil
še en mesec dopusta. Torej mi
ne bo treba na italijansko fron-
to!Zopet sem prišel domov ob
koncu julija. Tisti mesec je hi-
tro pretekel in zopet je bilo tre-
ba nazaj. Tisti mesec sva bila
skupaj še z Ignacom Smarko-
ljem, ki je potem šel nazaj na
italijansko fronto in tudi tam
ostal pri Doberdobi. Tam ima
svoj grob, njegov brat pa v Sr-
biji... Jaz sem šel nazaj v Tol-
meco in sem bil siguren, da bo-
mo šli nad Italijane, toda ni pri-
šlo do tega. Tam sem bil par
dni, nakar sem bil premeščen k
17. regimentu v Ptuj.Torej po treh letih sem prišel
zopet v meni že znano kasarno,
iz katere sem prej šel na rusko
fronto. V tisti kasarni je bil
prej samostan in menihi; stala je
blizu Drave na malem griču. Od
tam smo hodili dan za dnem na
deročo Dravo, kjer smo se vozili
s čolnji kakor race. Delali smo
mostove čez Dravo in jih rušili
pa zopet znova delali. Dodeljen
sem bil namreč k tako zvanim
pionirjem ali inženirjem. Kak-
šen je padel tudi v vodo in smo
ga ven potegnili, sem pa tam pa
zdravljena, Rustija, mi gremo
nazaj v Avstrijo... Naložili so
nas v živinske vagonne in odpe-
ljali proti Galiciji. Tam pridemo
v okraj Dolina, kjer nas razlože
in odženejo v vojaške barake.
Tam so nas čisto ostrigli in obri-

živeč, vsega je manjkalo. Mi ni-

smo dobili drugega kot sok in
buče, ki pa so bile tako napra-
vljene, da jih nisi mogel uživati.
Mesa nismo sploh videli. Kadar
smo bili prosti, smo šli okrog
kmetov, da smo dobili kruha in
sadj; šli smo eno uro ali dve
daleč v hribe, če smo hoteli kaj
dobiti. In v hribih smo imeli
vsak svojega kmeta; nekaj smo
kupili, nekaj so pa nam dali za-
stoj. Ob tisti menazi nisi mo-
gel živeti.Proti zadnjemu, ko so bili sta-
ri Avstriji dnevi že šteti, smo
hodili na cesto, kjer smo tolkli
kamenje—en dan nad kamenje
drugi dan na vodo. Proti kon-
cu oktobra je začela armada raz-
padati: vojaki so začeli metati
"rozetne" s kap, na katerih
bilo ime cesarja Franca Jožefa
I. Oficirji so kar gledali in ni-
rekli. Z italijanske fronte so tu-
di pričeli prihajati vlak za vla-
kom noč in dan in vozili Madžar-
e, Čeha, Poljake in druge—
sploh vse je šlo domov. Nam so
povedali, da je konec vojne. Ko
pridemo v kasarno, že ni bilo
nobene oficirja več.Mi smo čakali še dva dni, na-
kar smo pospravili svoje reči iz
smo šli na postajo. Ko pridemo
tja, je bilo polno ljudstva. Pel-
so tako, da se je kar treslo. Ko
je prišel vlak, se navalimo nanj.
Kdor ni mogel v vagon, je šel
na streho, ki so jih bile vse pol-
ne, da je vlak izgledal kot dol-
roj čebel.To je bilo zadnjega oktobra
leta 1918. Peljali smo se do Ju-
ne železnice, kjer smo morali
prestesti, potem pa naprej pro-
Celju. Ko pridemo tja na po-
stajo, so nas že čakali jugoslo-
vanski vojaki. Pridejo na vlak
pregledajo, če ima kdo orožje in
ga vzamejo. Jaz sem imel baj-
net, toda ga niso našli. Ko so vsi
pregledali, smo se peljali naprej
proti Trbovljam. Ko se tam na
postaji vlak ustavi, se spravim
z njega, ker sem vedel, da bi
moral iti v Zagorju skozi straž-
ki bi mi pobrala vse, kar sem
imel.Tako smo doživeli konec pr-
ve svetovne vojne. Zopet sem
bil prost. Avstrija je razpadla.
Domov sem prišel 1. novembra
drugi, ki so bili na italijanski
fronti, so prišli pozneje. Kar je
bilo bolj mladih, so jih obdržali
pri vojakih, da so naprej služili
kralja Aleksandra. Poslali so jo
na Koroško, kjer so se z Avstri-
ci začeli bit, toda tisto ni tra-
jalo dolgo. Ko so odslužili tri
mesecev, so prišli domov. Po-
tem so pa zopet klicali druge
mlajše k vojakom.Po vojni sem bil nekaj časa do-
ma, potem sem šel delat v Za-
gorje. Oni, ki so delali v premo-
gorovu, so bili prosti vojaščin.
Zato sem tudi jaz rajši postal
rudar kot pa zopet k vojakom z
18 mesecev zastoj. V Zagorju
nisem dolgo delal, ker tudi ni
bilo dosti prida, toda sem mora-
toliko časa, da sem bil vojaščin
prost.Potem sem si pa mislil: Treb-
bo iti v Ameriko, če bo mogel.
Takrat je bilo težko dobiti dolo-
ljanje. Šel sem v Litijo na gla-
varstvo in vprašal, če bi mogel
dobiti dovoljenje za v Ameriko.
Glavar me je vprašal, če sem
služil v jugoslovanski armadi.
Odgovorim, da ne, nakar mi pra-
va, da moram iti dva meseca
jugoslovansko armado predno
morem dobiti dovoljenje. Vide-
sem, da ne bo drugače in sem
šel v Celje na nabor.Od tam so me poslali v Ljubi-
ljano, oziroma v Moste. Tam
smo hodili na vežbališče dan za
dnem. Potem so me poslali na
Velike Lašče, kjer so potrebovali
še enega vojaka. Tam nas je bi-
lo samo osem vojakov. Vozili
(Dolje na 3. strani.)

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 15. decembra 1922)

Domače vesti. V Dawson
N. M., je umrla Mary Jazbec
Trbovelj.Delavske vesti. Krojaška uni-
ja iz New Yorka je sklenila in
vestirati \$200.000 v oblačilne de-
lavnice v Rusiji.Inozemstvo. Lausanna. Kon-
ferenca je rešila problem Dal-
danel. Posebna mednarodna
na komisija bo kontrolirala Dal-
danele in v tej komisiji bo tu-
Rusija zastopana.Sovjetska Rusija. Sovjeti za-
tejavajo, da mora biti Črna mor-
zaprti tujim bojnim ladjam.

Ameriški vojak na Guadalcanalu ogleduje sliko svoje ljubice.

Vesti z jugoslovanske fronte

Poročila Jugoslovanskega informacijskega centra in drugih virov

Izpred vojaškega sodišča

Iz ljubljanskega Jutra od 1. 8. 1942.

Vojaško vojno sodišče višjega poveljstva oboroženih sil skupin "Slovenija—Dalmacija", odsek v Ljubljani, je na svojem zasedanju 12. junija 1942-XX izrekel naslednjo sodbo v kazenski zadevi proti:

1. Pokovcu Srečku, pok. Francu in pok. Frančišku Zupančiču, roj. v Medvodah 16. maja 1892, bivajočemu v Vel. Laščah, orožniku, Slovincu, nahajajočemu se v begstvu.

2. Biskaku Karlu, sinu Karla in Josipine Verbovnič, roj. v Trstu 7. avgusta 1911. (izseljenec od 1. 1919) občinskemu tajniku, ter

3. Gačniku Jožefu, sinu Antona in Terezije Zakrajšek, roj. 18. VIII. 1900 v Opalkovem pri Vel. Laščah in tam bivajočemu mlinarju.

Oboženi so: a) da so pripadali prevratni stranki (čl. 4 Ducejeve navedbe z dne 3. X. 1941.), ker so bili člani družbe, stremelice za nasilnim prevratom političnih in socialnih uredov države; b) da so izvajali prevratno propagando (čl. 5 Ducejeve navedbe z dne 3. X. 1941.), ker so z neposredno propagando skušali porušiti politični in socialni red v državi; c) soudeležbe pri oboroženem krdelu (čl. 110 k. z. in čl. 16. Ducejeve navedbe z dne 3. X. 1941.), ker so bili člani oborožene tolpe, ustanovljene za izvrševanje zločinov proti državi. Dejanja so bila ugotovljena v januarju 1942 v okolici Velikih Lašč.

Iz teh razlogov sodišče na osnovi čl. 483. k. z. proglašuje Pokovca Srečka, Biskaka Karla in Gačnika Jožefa za krive sodelovanja pri prevratni družbi in članstva na oboroženem krdelu ter obsoja vsakogar izmed njih v dosmrtno ječo z zakonitimi posledicami.

Na temelju čl. 479 k. z. oporočilo sodišče obsojence Pokovca, Biskaka in Gačnika zločina prevratne propagande zaradi pomanjkanja dokazov.

Sodišče odreja objavo pričujočih sodbe in izvlečku po enkrat v ljubljanskem Jutru in v Piccolu v Trstu.

V . . .

VESTI IZ DOMOVINE
Slovinci v koncentracijskih taboriščih v Italiji

(Akoravno poročamo v naših "izvirnih vesteh iz domovine" le te izvirne in zanesljive poročila, je večkrat čuti mnenje, da so vesti v časopisju "pretirane". Danes navajamo poročilo ljubljanskega Jutra, v katerem se uradno govori o "civilnih vojnih internirancih".)

Rdeči križ poroča

(Jutro št. 183—12. VIII. 1942.)

Avtonomna sekcija italijanskega Rdečega križa v Ljubljani odreja glede sprejemanja poročil za civilne vojne internirance in vojne ujetnike.

Za Campo concentramento p. 8. 89 in za Campo concentramento MONIGO (Treviso) se bodo sprejemale pošiljke po že dolo-

čenem redu dopoldne: ob ponedeljkih za naslovnike od A do F, ob torkih za naslovnike od G do K, ob sredah za naslovnike od L do P, ob četrtkih za naslovnike od R do T, ob petkih za naslovnike od U do Ž. Ob sobotah se bodo sprejemali paketi za vsa ostala taborišča. Ker je v soboto 15. t. m. praznik, naj stranke prinesejo te pošiljke že v petek 14. t. m. popoldne od 14. do 18. ure.

Jutro št. 184—13. VIII. 1942.

Nesreča na železniški progi. Na železniški progi Custendil-Kumanovo, ki jo pravkar popravljajo, je v nedeljo v bližini Krive Palanke pri predoru št. 19 prišlo do eksplozije, pri kateri sta bila dva delavca ubita, druga dva pa nevarno ranjena. Uvedena je preiskava, da se pojasni, ali je eksplozija nastala po krivdi sabotaže, ali pa se je zaradi prevelike vročine vnelo razstrelivo, ki ga uporabljajo pri gradnji proge.

Pomanjkanje kuriva v Ljubljani

(Zdaj, ko so nastale v tej deželi prve neznatne težave s kurjavo, bo zanimalo naša tukajšnja slovensko javnost, kako je v tem pogledu v Ljubljani. Pri našemo dve poročili iz ljubljanskega Jutra od 12. 8. in 15. 8. t. l., iz katerih je razvidno, da Italijani niso mogli razdeliti ljubljanskemu prebivalstvu niti onih neznatnih množin, določenih za UPORABO V KUHINJI. In to v Sloveniji, pokriti s tako širnimi gozdovi!)

Prvo poročilo: Jutro, št. 183—12. 8. 1942.

Razdeljevanje drv za avgust. Mestni preskrbovalni urad bo v četrtek in petek 13. in 14. t. m. ter prihodnji tork in ponedeljek 17. in 18. t. m. prebivalstvu razdeljeval trda drva v telovadnici v šoli na Grabnu na Zoisovi cesti št. 5. Vsak prosilec mora prinesiti s seboj mesarsko knjižico in potrdilo hišnega gospodarja, da prosilec nima zaloge drv, da nima svojega gozda in da nima plina. Upravičenci dobe za avgust na osebo po 25 kg drv za 8 L. Ko drva plača, dobi nakaznico in z njo določeni dan drva na mestni pristavi v Povšetovi ulici. V četrtek in petek 13. in 14. t. m. bodo dobili nakazila za drva samo oni prosilci, ki meseca julija še niso dobili drv. V ponedeljek in torek 17. in 18. t. m. bodo dobili nakaznice za drva tudi tisti prosilci, ki so dobili drva že za mesec julij, vendar pa sedaj morajo spet predložiti potrdilo hišnega gospodarja. Opozorjamo, da bodo organi mestnega preskrbovalnega urada pregledovali in se hodili prepricavati, ali so navedbe potrdili resnične ali ne. Zato naj hišni gospodarji ta potrdila podpisujejo že šele tedaj, ko se prepričajo o resničnosti navedb prosilca.

Drugo poročilo: Jutro, št. 184—15. VIII. 1942

Razdeljevanje drv je mestni preskrbovalni urad, kakor javljajo z magistrata, moral ustavit, ker je bil za nakaznico ta-

ko velik naval, da so vsa drva oddana. Zato bodo sedaj drva na mestni pristavi dobili samo tisti, ki imajo nakaznice. V ponedeljek in torek 17. in 18. t. m. naj torej zainteresirani za drva ne hodijo v šolo na Graben po nakaznice, ker jih za zdaj nikdo več ne more dobiti. Ker se je Nj. Ekselencija Visoki Komisar sam zavezal za čim najbolj ugodno rešitev tega vprašanja, upravičeno upamo, da bo mestni preskrbovalni urad v kratkem spet dobil večjo količino drv za ljubljansko prebivalstvo. Za ta primer je pa mestni preskrbovalni urad že tudi poskrbel za tako razdeljevanje nakaznic, da ne bo več gneče in čakanja. Vse bo seveda o pravem času javljeno. Prebivalstvo naj mirno potrpi in naj se nikakor ne vznemirja, saj nam jamči najnovejša Ducejeva odločitev o preskrbi z drvi in premožem, da bo s potrebnim kurivom gotovo preskrbljena tudi Ljubljana.

V . . .

Glasovi iz nasebin

(Nadaljevanje s 2. strani.)

smo hrano za vojake. Vsak drugi večer smo zapregli konje in vozili vso noč, jutraj pa se vrnil domov. Potem smo bili prosti do drugega dne. Tako sta pretekla dva meseca in zopet sem bil prost vojašine. Prej sem služil cesarja, potem pa kralja . . .

Ko sem prišel domov, sem šel zopet na glavarstvo, kjer sem dobil potni list, oziroma dovoljenje za potni list. Potem pa v Zagreb h konzulu. V Zagorje sem šel zvečer, da sem prišel zgodaj drugo jutro v Zagreb, kajti če tam nisi prišel jutraj na vrsto, potem nisi nič opravil tisti dan in si moral čakati do drugega dne. Jaz nisem nič opravil, ker nisem imel nobenih vojaških dokumentov. Ali če si dal 20 dinarjev onemu, ki je spuščal ljudi h konzulatu, ni bilo treba nobenih dokumentov. Ljudi je tam zmeraj čakalo na stotine in so se prepirali, kdo bo prvi prišel na vrsto. Če si mu pokazal 20 dinarjev, te je kar iz vrste vzel, te peljal notri in si dobil dovoljenje—naredil so kar sami pod roko.

Jaz sem moral iti praznih rok domov. Ko sem bil prvič tam, mi je tisti človek vse povedal, kaj vse moram imeti. Moral sem imeti dokumente, da nisem služil v avstrijski armadi. Kdo mi bo to dal, ker pa me imajo povsod zapisane, da sem služil v avstrijski armadi? Hodil sem povsod, ali tega nisem mogel nikjer dobiti. In ako nimaš nikogar, kdo bi ti pomagal, moraš dobro plačati—za denar se vse naredi.

Zopet sem šel v Celje na okrogno komando. Pojasnil sem, kaj potrebujem, toda tistega dokumenta mi ni hotel narediti, ker sem bil tam zapisan. Napisal mi je dokument, da sem bil med vojno izgubljen. Potem sem moral dobiti dokument še iz Ljubljane od dravske divizije. Našel sem človeka, čijega sin je delal v pisarni. On je rekel, da se bo stvar dala napraviti, samo plačati bo treba. Tudi to sem dobil. Sedaj bo treba dokumenta še od župana in od Trboveljske družbe.

Med tem časom sem se zmeraj hodil v Zagreb; enkrat sem imel to, drugič kaj drugega. Tako sem bil sedemkrat v Zagrebu predno sem dobil potni list. To je trajalo dve leti. Ko sem bil zadnjo noč v Zagrebu in smo na postaji čakali vlaka—bila je velika gneča ljudi—mi je pa še nekdo ukradel ves denar. Moja sreča je bila, da sem prej kupil vozni listek, da sem se lahko peljal domov. Potem pa na pot v Ameriko. Tako se končajo moji doživljaji v prvi svetovni vojni.

Jakob Zupančič.

Načelnik jezuitskega reda umrl
Rim, 14. dec. — Rev. Vladimir Ledochowski, načelnik jezuitskega reda, je večerjaj umrl v Vatikanu. On je bil neek kardinala Ledochowskega, prefekta propagande svete stolice. Njegov oče je bil članik v avstrijski konjenici. Ledochowski je bil ob smrti star 76 let.

Veliki razvoj produkcije magnezija

Ameriška produkcija se razvija valed pritiska vojnih potreb v takem obsegu, kakršnega osišče gotovo ni nikdar pričakovalo. Hitro rastoča proizvodnja magnezija, prepotrebne kovine za vojne svrhe, služi v primer.

Magnezij je jako važen v modernem vojskovanju. Iz njega prihaja najvažnejša snov za izdelovanje užigalnih bomb. Ker je ta kovina bolj lahka, kakor aluminij, jo radi porabljajo za aeroplanske sestavine. Lahka težina je dejanski napotila mnogo strokovnjakov, da pretresajo možnost, da se bo sčasom sploh porabljal magnezij namesto aluminija, kjerkoli produkcija zahteva najlažjo mogočo težino.

L. 1940 so Združene države producirale 12.500.000 funtov magnezija, dočim proizvodnja Nemčije je isto leto znašala 42.000.000 funtov. Ob koncu l. 1942 pa bo letošnja produkcija magnezija v tej deželi narasla na 200.000.000 funtov, dočim letošnja produkcija Nemčije ne more biti večja ko 100.000.000 funtov.

Kam pa gre ta hitro rastoča zaloga magnezija? Prvič za naše zrakoplovstvo. Tovarne aeroplanov porabljajo približno 75 odstotkov celokupne proizvodnje. Ko se proizvodnja še poveča, bodo potrebovali še večji del. Sedaj gre skoraj 200 funtov magnezija v vsaki aeroplan. Pričakuje se, da v bodočnosti pojde skoraj 500 funtov te kovine za vsaki aeroplan. Morda še več. Neka aeroplanska tvrdka proučuje načrte, po katerih bi ves aeroplan, kolikor se tiče kovinskih sestavine, obstajal iz magnezija.

Sedaj pa gre večji del magnezija za konstrukcije letalskih strojev. Letalni stroj je srce aeroplana. Stalno se zahteva, naj ima stroj večjo moč, večja moč pa se more dobiti le z večjim številom konjskih sil. Problem inženirjev je povečati konjsko silo letalnih strojev, ne da bi se povečala težina. In ravno zato prihaja magnezij toliko v poštev, ker je eno tretjino lažji kot aluminij.

Tudi v drugih pogledih je magnezij boljše kot aluminij. V začetku vojne so izdelovalci aeroplanov spoznali boljše vrednost magnezija in so začeli porabljati magnezij, samaga ali v zmesi z drugimi kovinami, za oljne tanke, pod, particije, instrumentalne plošče in druge dele. Zaloga magnezija pa začetkom ni zadostovala za hitro rastočo produkcijo aeroplanov. Hitri razvoj proizvodnje magnezija pa je vse to spremenil. Magnezij je sedaj na poti, da postane kovina bodočnosti.

Druga raba magnezija za časa vojne je v izdelovanju užigalnih bomb. Izdelovalci streliva porabljajo skoraj ves preostanek zaloge. Magnezij gre za izdelovanje razsvetljevalnih krogel za nočno streljanje, žarnega prahu in razsvetljevalnih ognjev, pa se rabi tudi za nočno fotografiranje in za izdelovanje užigalnih bomb.

Občinstvo ni do sedaj ališalo mnogo o magneziju. V naravi se magnezij ne pojavlja v kovinski obliki. Kovina je razmerna nekaj novega. Prvič je bila izdelana v kovinski obliki s pomočjo elektrike iz ene njegovih soli in to l. 1808. Najstarejši in najbolj enostavni proces je oni, ki je v rabi v Michiganu. Slana voda se črpa iz podzemskih vrelcev. Ko izhlapi, preostane magnezijeva sol. Spuščena se potem električni tok skozi sol in posledica tega procesa je, da eden izmed produktov je svetla, srebrenasta kovina, ki se zove magnezij. Rabi se pa tudi mnogo drugih bolj kompliciranih procesov.

Po mnenju znanstvenikov je magnezij peti najbolj obilni element v zemeljski skorji. Zato je potencialna zaloga v Združenih državah ogromna. Nahaja se v morski vodi, v podzemskih slanah vrelcih in v kombinacijah z raznimi drugimi kovinami. Poprej so ljudje poznali magnezij le kot sestavino raznih lekovi, kot so magnezijev sulfat, Epsom soli ali mleko magnezije. Potreboval se je tudi za fotografiranje kot žarni prah.

V svoji kovinski obliki pa ima

Skupina deklet, članic avtne unije CIO, ki delajo v letalski tovarni Glenn L. Martin Co. v Baltimoru, Md.

Pismo iz Londona

(Izvirno poročilo Prosveti.)

17. novembra 1942.

Po Londonu gre povest o Churchill in zvonovih. Pride brzojav od generala Montgomeryja iz Egipta. Churchill ga čita, prečita. Roke se mu triumfalno razmahnejo: "Zvoniti moramo, povejte jim, da morajo potrskavati z zvonovi." Prisotni se zgrnejo okoli njega, govore mu prepričevalno, vztrajno. "Zvonjenje je uradno naznanilo, da je sovražnik pristal na naših obalah. Drugeče morajo zvonovi molčati, dokler je vojna. Take so bile državne zapovedi in jih zdaj ne moremo spremeniti." Churchill nekaj mrmra in se pomiri.

Pride brzojav od generala Alexandra. Churchill vihti naznanilo: "Zvoniti moramo! Zmagajmo vredna potrkavanja! Dajte vsem cerkvam obvestilo, da morajo zvoniti." Spet ga obstopijo prisotni, spet prigovarjajo, da je njegova misel nemogoča, da je zvonjenje znak invazije, da ne smejo mešati ljudstva. Spet se Churchill uni in v popusti.

Pride tretji brzojav. To pot ne iz Egipta, temveč iz zapadne Afrike. Ameriška in britanska armada se je izkrcala in je na zmagovalnem pohodu proti vzhodu. Churchill razmahne svoje roke z večjo silo, kakor kdaj koli prej, bolj zmagoovito zavijti papir v roki: "Zvoniti moramo! Zvoniti, pa naj bo kar hoče." Tukaj se povest konča. Ne vemo, če so prisotni spet obstopili velikega moža in ga skušali pregovoriti, naj ohrani mirno kri.

Nekaj dni pozneje govori v parlamentu: "Sama na sebi je egiptska bitka britanska zmaga zgodovinskega pomena in da jo primerno proslavimo, so bila izdana navodila, da bodo prihodnje nedelje jutraj potrkavali zvonovi vse širom naše zemlje. Mislim, da bodo mnogi poslušali to potrkavanje s hvalečnim srcem."

Zdaj, da vam povem, kako je bilo s tem potrkavanjem. Hvala Bogu, da je bilo nekaj dni časa do nedelje, drugače ne vem, kako bi bilo. Ker naenkrat je stopilo pred uboge duhovne moze, ki morajo skrbeti za svoje cerkve, sto problemov. Trideset mesecev se ni nihče zmenil za zvonove in zvonjenje, zdaj pa naenkrat svečano potrkavanje. Pomislite na cerkve po mestih. Koliko jih je bilo popolnoma potušenih v "blitzih". Koliko zvonikov je bilo tako resno pretresenih in razmajanih v temeljih, da ni več varno zvoniti; koliko zvonov je treščilo iz lin in se jih razbilo; koliko vrvi je strohnelo v 30 mesecih, ki jih zdaj ne moreš nadomestiti in zato ne zvoniti v cerkvi; koliko mladih fantov, ki so pred vojno edini znali ubrano potrkavati, je odšlo k vojakom. Ni, da bi vzel kogar koli na zvonjenje, pravijo, da lahko pokvarijo zvonove, če ne vedo, kako ravnam z njimi.

V londonskem Cityju je bilo pred vojno 45 cerkva. "Bow Bells" so bili najslavnejši med vsemi. Deset jih je bilo iz lin njihove cerkve. To vam je bila prava svečanost; 42 cityjskih cerkva se ni moglo odzvati Churchillovemu ukazu. Ubožice ležijo v prahu in razvalinah ali so na preslabih nogah, da bi si upali dotakniti se njihovih zvonov, ali so jim zvonovi ubiti in počeni. Vseh deset "Bow Bells" je lanskega maja treščilo na tla in se razbilo. Le tri cerkve so tanko potrkavale v zimsko noč magnezij veliko bodočnost pred

deljsko jutro in govorile svojim faranom o zmagi.

Na deželi je bilo več zvonjenja. Ali tudi so imeli težave, kakor mi je pravil moj stari prijatelj, kanonik z Brezja, kakor bi ga lahko imenovali po naše. "Pred vojno smo imeli v deželi 40.000 izvežanih fantov, ki so vedeli vse, kar je mogoče vedeti o zvonovih in potrkavanju. Vsak teden so se prišli vežbat v cerkev, da so se naučili za nedeljo. Pozabil sem že, kdo je vse zvonil po mojih cerkvah. Pa se je prišel zglasiti moj mežnar in vprašal, če smem potrkavati v nedeljo. Spomnil me je, da sem mu plačeval en šilling na uro za zvonjenje. Zdaj ima delo na ameriškem aerodromu v bližini. Časa malo, denarja dosti. Ali rad bi prišel za en šilling, če mu dovolim, da bo zvonil v nedeljo. Dodelila sva se."

"Pa to še ni konec. Polica se je zglasil pri meni v župniji in me opomnil, da mogoče vrvi niso več dovolj močne, da zvonovi ne više varno na linah. Moj mežnar je moral splezati na zvonik in pregledati, kako je s stvarmi tam. Potem sva zagotovila policaja, da se ne bo zgodila nikakršna nesreča. Šele zdaj smo pripravljeni na potrkavanje." O trideset na enajst do enajstih so potrkavali zvonovi v nedeljo. Moja hčerka je zaobrnila glavo in tenko prislunila: bili so njeni prvi zvonovi. Zrakoplove že dobro pozna. Dan za dnem jih posluša, ko letajo nad njo proti jugovzhodu. Zdaj pa zvonovi, to je popolnoma novo zanje.

Vesela sem bila, da so bili zvonovi, ki so naznanjali zmago, ne invazije. Kaj bi bilo, če bi morali naenkrat naznaniti invazijo? Na to gotovo nismo bili pripravljeni: ni bilo mežnarjev, ni bilo vrvi, ni bilo zvonov, ni bilo cerkva. Tri dni so popravljali in se pripravljali na to potrkavanje. Kako bi bilo v slučaju invazije?

Spomnila sem se zvonov med zadnjo vojno. To je drugačna povest. Povest Dolenjake in njenih belih cerkvic na grških. Cerkvic, iz katerih so vlekli zvonove kakor drobje iz živega telesa. Spodaj so stali ljudje, stare cerkvice in moške in otroci, drugi ni bilo doma. Solze so jim tekale po licih, molili so v obupu. Zvonovi so bili včasih stari, še v turških časih so jim naznanjali sovražnika v deželi. Zdaj so jim jih vzeli, da jih prelijejo v topove. Še to ni bilo dovolj. Vzeli so temno-rdečo bakreno streho zvonika. Vitki stolp novomeške cerkve je izgubil svojo eleganco, ko so ga pokrili s ceno pločevino. Bilo je dosti hudo v zadnji vojni. Zdaj je tišokrat bolj hudo.

Ali čas bo spet zacelil rane, življenje bo spet vstalo. Samo da bi že skoraj peli naši zvonovi tako glasno in tako dolgo, da bi jih slišali ne le po tej deželi, po vsej Evropi, tja do uboge Slovenije. V nedeljo smo jih prvič slišali tukaj za nekaj časa. Začetek je za nami, mogoče konec ni tako daleč pred nami.

Dolenjka.

seboj valed svoje lahkote. Zato je vlada garantirala precejšnje milijone za razvoj proizvodnje. Sedanji cilj je doseči letno produkcijo 627.500.000 funtov. In temu cilj se hitro približujemo. To je začetek velike nove ameriške industrije, ki je že daleč prekoračila tekmece osiše.

Common Council—FLIS.

Rooseveltova nota ljudstvu Francije

Incident iz prve svetovne vojne orisan

London, 14. dec. — Predsednik Roosevelt je spisal osebno poslanico francoskemu ljudstvu, vsebujočo povest o incidentu, ki se je pripetil v prvi svetovni vojni. V tej sta Roosevelt, ki je bil takrat pomožni mornarični tajnik, in neki duhovnik v bretonski vasi igrala glavno vlogo. Kako je poslanica prišla v Francijo, je vojaška tajnost. Ameriški urad za vojne informacije ni hotel razkriti detajlov, domneva pa je, da so letala prinesla Rooseveltovo poslanico, katero zdaj čitajo Francozi.

Poslanica ima naslov "Plamen". V tej Roosevelt pripoveduje, da je v avgustu l. 1918 kot pomožni mornarični tajnik obiskal ameriške mornarične letalske postaje v Bretaniji. Avtomobil, s katerim se je vozil, je podrl bretonskega duhovnika in ga lahko ranil. Ko ga je Roosevelt vprašal, kaj lahko stori zanj, je odklonil odškodnino. Na prigovarjanje nekega častnika, ki je spremljal Roosevelta na potovanju, je končno izjavil, da njegova cerkev potrebuje denar. Potrebovala bi najmanj tisoč frankov. Roosevelt je nato izročil duhovniku ček za dvesto dolarjev.

Več mesecev pozneje, pravi povest, je neki mornarični častnik informiral Roosevelta, da je duhovnik z dobljenim denarjem popravil svojo cerkev in prižgal svečo v znak hvalečnosti in v čast ameriški mornarici.

"Šest ali osem let pozneje je sveča še vedno gorela," pravi povest. "Morda gori še danes, če je niso Nemci ugasnili."

Povest je zaključena s izjavo, da jo je spisal Franklin D. Roosevelt, ki je bil pomožni mornarični tajnik l. 1918, sedaj pa je predsednik Združenih držav.

MALO POJASNILA NAROČNIKOM PROSVETE

Zadnje čase prihajajo pritožbe zaradi počasnega ali nepravilnega dostavljanja Prosvete. Nekateri celo kritizirajo upravo radi tega, kot da mi ne skrbimo dovolj za to stvar, kar pa ni res. Mi skrbimo kolikor največ mogoče za hitrost in točnost odposiljanja Prosvete. Ampak tu so sedaj druge razmere. Mi živimo v izrednih časih valed vojne in prosimo, da bi naročniki to upoštevali in imeli malo potrpljenja. Za primero naj navedemo del pisma, ki smo ga prejeli iz gl. urada čiškalne pošte, kjer pišejo med drugim tudi tole:

"Na tisoče laurjenih delavcev je v armadi in veliko poštnih uradov je, katerim primanjkuje takih izvežanih uslužbencev. Poleg tega je tudi zelo težko in v nekaterih slučajih skoro nemogoče vsdrievati tovrstne avtomobile in druge odposiljativne potrebščine. Transportacija vojnih divizij in materiala je tudi povzročila veliko nerednost med poštnimi vlakmi."

Vse to pa bo še bolj neredno radi večjega potovanja in prevajanja med prihajajočo bojično sezono. Trud za najboljšo izpolnitev našega dela bo neobhodno potreben od vsakega člana poštnega urada, ako hočemo, da bomo obdržali naš izvedljivi rekord v opravi pošte za bojične praznike. Torej prosimo za sodelovanje in malo potrpljenja."

Iz tega je precej razvidno, odkod prihajajo poteškoče. Valed tega apeliramo na naše naročnike za potrpljenje in pa, da nas takoj obvestijo o spremembah svojih naslovov. Skupno in spoznamo bomo to najlepše izvršili.

PHILIP GODINA, upravitelj.

SLOVENSKA NARODNA PODPORNJA JEDNOTA
Izdaja svoje publikacije in še posebno list Prosveta za koristi, ter potrebno agitacijo svojih društev in članstva in za propagando svojih idej. Nikakor pa ne za propagando drugih podpornih organizacij. Vsaka organizacija ima običajno svoje glasilo. Torej agitatorični dopisi in naznanila drugih podpornih organizacij in njih društev naj se ne pošiljajo listu Prosveta.

Shepa Margaret Tynan, članica avne unije CIO, na delu v tovarni Bendix Aviation Corp. v Brooklynu, N. Y.

DOLGA ROKA

S. M. GARDENHIRE

(Se nadaljuje.)

Mladi mož se je z zanimanjem oziral po sobi. Conners ga je ostro in z nekakim začudenjem opazoval. Gotovo si je drugače predstavljal obiskovalca.

"Jaz ne poznam nenavadnih ur," je pripomnil Conners ter s tem opozoril obiskovalca nase. "Toda midva sva pričakovala obisk, in zdi se mi, da ste vi tisti, ki je naznanil svoj obisk. Če je tako, prosim sedite. Tu je moj prijatelj ... še nimam časti, poznati vaše ime ..."

"Ne," je odgovoril mladi mož ter sedel na stol, ki mu ga je Conners ponudil, "moje ime je tudi brezpomembno pri vsej zadevi. Sicer pa se imenujem Charles Vining. Moj oče živi v Bostonu in je glavni lastnik neke tvornice v Lowellu, ki sem jo prej zastopal v Londonu in ki jo zdaj zastopam tu. Da sem vas obiskal, mr. Conners, to se je zgodilo na željo miss Hortense Maitland. Ta je rekla, da boste vi to uvideli. Določila je to uro, ker je vedela, da sem bil namenjen iti v gledališče, predno je ona pisala. Pričakoval sem, da pridem v kak poizvedovalni zavod; vidim pa, da sem se zmotil."

"Ne poznam miss Maitland," je odgovoril Conners.

"To vidim, kajti tudi miss Maitland je vas smatrala za detektiva, mogoče tudi za duhovnika. To sta vendar poklica, na katero smo se obrnili v svoji stiski," je pripomnil mladi mož ter se nasmejaj, kakor da bi se hotel oprostiti.

"Čeprav nisem niti duhovnik, niti pravnik, niti detektiv po poklicu," je rekel Conners ter se tudi nasmejal, "so marsikateri ljudje uvideli, da je boljše, obrniti se name. Kaj mi hočete povedati?"

"Dolga je zgodba in tako nejasna, da se natihoča ves čas vprašujem, zakaj sem tu," je odgovoril Vining, ki je postal zelo resen. "Miss Maitland je hči doktorja Henryja Maitlanda, ki je ustanovil Maitland — sanatorij, ter iznašel in izdeloval Maitlandove pilule. Rodbina je obstojala razen njega še iz njegove soproge, ene hčere in dveh sinov. Miss Hortenza je bila najstarejši otrok; zdaj je stara dvajset let. Neka gotova mrs. Parton je bila prej odgovorljiva v tej hiši; ta še zdaj občuje v rodbini, in njej je Hortenza danes zjutraj nekoliko zaupala o naših težavah. Mrs. Parton je potem rekla, da ste ji vi enkrat pomagali in da ste zelo spretni in vajeni, razreševati take temne zadeve. Prosila je Hortenzo naj se obrne na vas, in jo je končno pripravila do tega, da je končno v resnici to storila. Ponudila se je tudi, da spremi osebno Hortenzo k vam, toda uboga deklica je faktično bolna. Poudarjali so tudi, da ne smem napram vam omeniti denarnega vprašanja, ker ste v tem oziru zelo občutljivi — vlad tega sem mislil, da ste duhovnik. Ženske pa se ne razumejo na take posele, in ne morem si misliti, da bi jim preostalo toliko časa, da bi se bavile z zadevami drugih ljudi. Navadno ima človek dovolj opraviti s svojimi lastnimi zadevami. In tako sem hotel pripomniti, da vam je, če bi šlo za denar, na razpolaganje vsaka vsota, ki bi jo potrebovali ali zahtevali."

"Vsekako je prijetno, če se kaj takega sliši," je odgovoril Conners. "In zdaj mi povejte, zakaj pravzaprav gre?"

"Gre za to — da je moje življenje v nevarnosti," se je glasil odgovor mladega moža. "Jaz nisem še po naravi strahopetec in tudi zdaj so moji živci v dobrem stanju. Toda vendar ni nič kaj zabavno, če mora človek vedno misliti, da ima nekdo namen, spravit ga s tega sveta."

"In kdo ogroža vaše življenje?"

Vining je skomizgnil z rameni.

"Ne smejte se, če vam povem, da ne vem tega," je odgovoril, "in navzile temu sem prepričan o nevarnosti."

Natančno sem si ogledal moža, vendar pa nisem mogel ničesar zapaziti, iz česar bi mogel sklepati, da je umobolen. Vprašujoče sem pogledal Connersa. Ta pa je gledal tako, da nisem mogel uganiti njegovih misli.

"Boljše bi bilo, če bi mi povedali ves slučaj od začetka," je rekel. "Potrpežljivo vas bom poslušal. Poznam mrs. Parton in rad se spominjam tega, da sem pomagal tej dami. Povejte mi vse!"

"Jaz sam ne poznam popolnoma težkoč, v katerih se nahajamo; če bi to bilo, bi morda ne sedel tukaj," je rekel mladi mož z energičnim glasom, "toda zapleteni smo v čudno usodo. Ko si je doktor Maitland pridobil zelo veliko premoženje, je opustil svoj posel in je živel deloma tukaj, deloma na svojem posestvu v Westchestru. Nekaj časa je rodbina tudi potovala po Evropi, in pri tem sem jih popolnoma slučajno spoznal v Londonu. Vzljubil sem miss Hortenzo in jo še danes ljubim! Ko so se Maitlandovi vrnili v Ameriko, sem opustil zastopstvo v Londonu ter prošil svojega očeta, naj mi poveri tukajšnje zastopstvo. Tudi mi smo premožni," je skromno pripomnil, "naše premoženje je skoraj tako veliko kakor premoženje Maitlandovih. Moje nagnenje do miss Hortenze je vsa rodbina odkrito odobraval; postal sem domač v hiši in so me smatrali že kakor člana rodbine. Popolnoma sva bila srečna; radostno sem pričakoval trenutka, ko postane Hortenza moja žena. Pred seboj sem videl svojo bodočnost jasno in solčno, dokler se ni zgodila ta nesreča. Najprvo sem opazil, da se je Hortenza izpremenila. Vedel sem, da me tudi ona ljubi, toda kar naenkrat je bilo, kakor da bi se me začela bati. Njeno obnašanje je bilo kakor vreme. En dan me je iskreno pozdravila, drugi dan se je bala, da sem bil poleg nje. Vedno pa je bila dobra napram meni. Nato je umrl njen oče, vsled česar bi tudi ona kmalu umrla."

"In nepričakovano je umrl," ga je prekinil Conners.

"Da, skoraj gotovo ste o tem slišali. V treh dneh je umrl valed neke bolezni v vratu. Ni mi treba popisovati žalosti njegovih ljudi, vsaj si to lahko predstavljate. Sedaj pa se je Hortenza začela drugače obnašati napram meni. To sem pripisoval njeni žalosti, čeprav se s tem še ni dalo vse razložiti. Kmalu potem je umrl njen starejši brat."

"Tudi tako naenkrat?" je vprašal Conners.

"Da, popolnoma nepričakovano, na difteritisu."

"Res? vsaj so vendar poklicali dobrega zdravnika?"

"Gotovo. Po tej drugi nesreči je postalo stanje Hortenze vsega usmiljenja vredno. Tej bolezni pa se je pridružila tudi nekaka božazen. Edini človek, pri katerem je, kakor se je zdelo našla nekoliko tolažbe, je bila neka dama z imenom Garcia, ki je stanovala v sosesčini. Ta ženska je vdova Petra Garcia, ki je imel, ko je še živel, najprvo v Londonu, pozneje pa v New Yorku majhno trgovino z drogami. Pred par leti je mož tu umrl, in vdova si je v Westchestru najela stanovanje. Ima sina, ki je potnik za neko vinsko trgovino."

Intimnejše nista te dve rodbini nikdar obsevali. Kar naenkrat pa je začela Hortenza to gospo, Garcia bolj pogosto obiskovati. Stara dama je v resnici zelo priključljiva.

(Dalje prihodnjič.)

Napori Otona Habsburškega

(Nadaljevanje.)

Izjava državnega sekretarja
Cordella Hulla

Newyorsk PM z dne 3. decembra prinaša iz Washingtona naslednjo vest:

Državni tajnik Cordell Hull je včeraj svari pred tendenco, pripisovati političen pomen avstrijskemu bataljonu v okviru armade Zedinjenih držav.

Ko je vojni tajnik Henry L. Stimson pred kratkim naznanil, da bo organiziran bataljon in da bo komite avstrijskih monarhistov sodeloval pri nabiranju vojakov, so začeli kritizirati ta ukrep, češ da War Department podpira Otona Habsburškega v njegovem stremjenju za prestolom Avstro-Ogrske, ki naj bi bila po vojni obnovljena.

Obtoževali so tudi State Department, da je vplival na Stimsona, naj pomaga Otonu s tem, da sprejme pomoč monarhističnega komiteja.

Hull je odgovoril na vprašanje glede avstrijskega bataljona,

da diplomacija Zedinjenih držav zdaj nima nobenih drugih ciljev nego zmago. Vprašanja, ki se tičejo povojne dobe, je treba za enkrat podrediti temu važnejšemu cilju.

Dodal je, da je bilo tudi vprašanje admiralja Darlana in severne Afrike rešeno na podlagi istih vidikov. Vsi osvobodjeni narodi, je izjavil Hull, bodo sami volili svoje prvake.

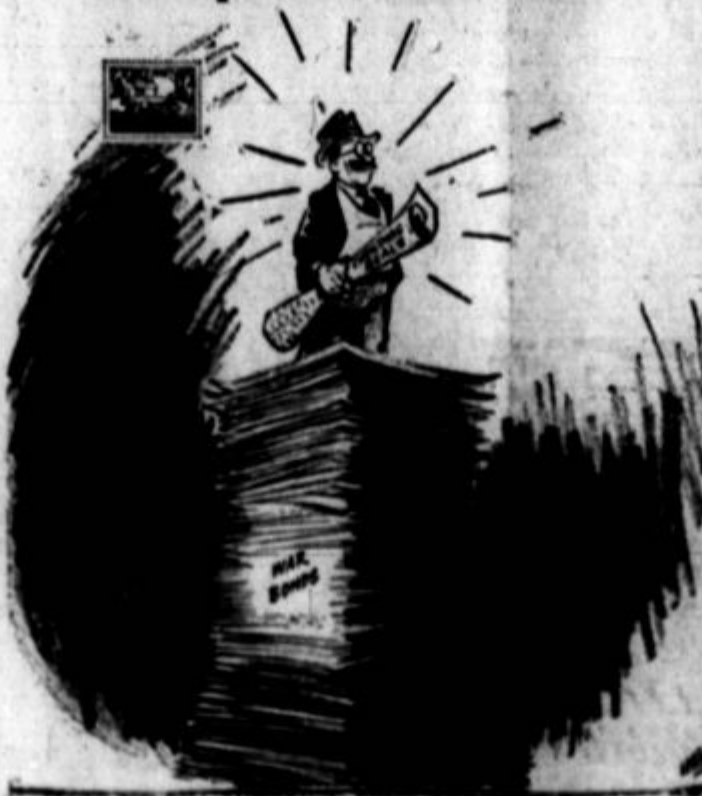
Glede poročil, da so čehoslovski narodnjaki in tudi predstavniki drugih skupin, ki so nekaj tvorile avstro-ogrsko cesarstvo, protestirali proti sodelovanju vlade z Otonom, je Hull izjavil, da slični protesti ne preprečijo prihajajo in da jih State Department tudi sprejema na znanje.

V prestolnici so krožile v zadnjem času različne in pester zgodbe o tem, kako je prišlo do ustanovitve avstrijske legije. Ena govorica trdi, da je sodnik vrhovnega sodišča Felix Frankfurter, rodom iz Dunaja,

prepričal War Department, da je umestno, pomagati Otonu. Druga trdi, da je pomočnik državnega tajnika Adolf Berle podpiral Otona.

PM zatrjuje, da nobena teh govoric ni verodostojna.

The Up-to-the-Minute Man

Stimson ni izdelal načrta za avstrijski bataljon, katerega uradni začetki so, kakor je videti, v Beli hiši. Namen predsednika, ki ga je odobril, ni podpreti Otonovega stremjenja, temveč le poslužiti se komiteja, ki je imel navidežno najboljšo izgleda za nabiranje vojakov.

Publicist Johannes Steel o zadevi Otona

New York Post, 3. decembra. —Darlanizem se je rodil in bo tudi živel.

Kar je pogrešeno v sedanji mirovni ofenzivi proti Italiji je to, da je osnovana na tradicionalnih načelih politike sil, po bistvu in vzorcu podobnih politiki napram Habsburžanom in napram Darlanu. Italijanski fašisti si že ližejo ustnice. Ako se jim odpre taka lepa prilika kakor Darlanu, jo bodo takoj izrabili.

Zadeva Habsburžanov pa je prav za prav mnogo bolj resna nego smo mislili. Avstrijski monarhisti trde, da je pripoznanje Otonove legije s strani War Departmenta le začetek in da se bo končno Oton povrnil v Avstrijo na čelu ekspedicije ameriških lađij polnih živil, ki bodo pristale v Trstu. Namen je, da bi prišel Oton z živili in obleko, tako da bi ga stradaljoči Avstrijci morali sprejeti z veseljem.

V splošnem ljudje mnogo površno sodijo o italijanskem fašizmu. Prišlo je v modo, govoriti o italijanskem fašizmu, ko da je nekoliko smešen. To je zelo nevarno. Edina razlika med nemškim fašizmom in italijanskim fašizmom je ta, da je nemški fašizem strahovlada kladiva in kija, dočim je italijanski fašizem tiranija bodala.

Jugoslovani v skrbah

Jugoslovanska vlada in general Mihajlović so zelo v skrbh zaradi izredne ljubeznivosti, ki jo izkazujejo italijanskim fašistom. Ker je naša pozornost priklenjena edino le na Nemčijo in Japonsko, se je moglo zgoditi, da so razmere Jugoslavije pod italijansko okupacijo ostale neopazene. Italija je z Jugoslavijo ravnala morda še slabše nego Nemci s Poljaki.

Italijanski fašisti so torej veseli, ko mislijo, da bo morda kateri izmed njih dobil povabilo od zaveznikov, da se "darlanizira" in jim kot družbenemu sloju pomaga, da se izognejo kazni. Ne glede na to, da Gestapo, ki nadzoruje laško policijo, najbrže ne bi dovolila Italiji skleniti separaten mir, bi bilo dobro povedati še enkrat in z vso jasnostjo, da je edino upanje na upor Italije v ljudstvu, ki se edino more odtrgati od preteklosti.

Mi pa ne moremo sklepati jutrišnjega mira s političnimi prvakovi od včeraj.

(Dalje prihodnjič.)

Slovesnost v New Yorku

(V prostrani dvorani "Manhattan Centra" je bila prirejena dne 6. decembra velika svečanost v proslavo obletnice zedinjenja Jugoslavije, ki se je začela z govori ministra Kosanovića in Franka Keržeta, se nadaljevala z izredno lepim umetniškim programom, v teku katerega je bila sprejeta resolucija za brzojavko predsedniku Rooseveltu in zaključila se je z ljudsko zabavo in plesom. Prinašamo danes govor ministra Kosanovića.)

Bratje in sestre!

Zahvaljujem se vam, ameriškim Jugoslovanom, da mi dajete priliko udeležiti se proslave 24-letnice rojstva Jugoslavije. Zahvaljujem se vam, ker praznujete to obletnico in mislite na lepoto svoje stare domovine in pozabljate na vse, kar vas je delilo in s čimer vas je naš sovražnik hotel razdvojiti. Mi, ki smo na žalost morali zapustiti domovino v trenutku poraza, smo morda odnesli s seboj razpore političnih, socialnih in tudi drugih načel, dočim morete vi v tej veliki demokraciji pozabiti na to in postati nosilci čiste in neskaljene edinstva Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Ako se spominjamo preteklih 24 let, ali najdemo stvari, katerih bi se morali kesati? Kesati se moramo, da smo hasedli stremljenju naših sovražnikov, ki so nas hoteli razdvojiti in uničiti. Ko gledamo nazaj, vidimo, kaj smo zagrešili namenoma in kaj nehote. Vendar pa, ako vse pretehtamo, vidimo, da so vse te pomote neznatne v primeri z velikimi uspehi leta 1918.

Veliko revolucionarno načelo samoodločbe narodov je ustvarilo Jugoslavijo. To načelo mora zdaj v tej vojni najti svoj zaščitnik. V tej vojni doživlja človeštvo največjo revolucijo vse zgodovine. Še nikdar v zgodovini ni bilo večjega prevrata nego je sedanja vojna. To ni fronta armade proti armadi ali naroda proti narodu. Vse vrednote so spremenjene. Zdjaj poznamo samo dve fronti—fašistično in protifašistično fronto med narodi, a tudi v narodih samih.

Mi, Jugoslovani: Srbi, Hrvati in Slovenci, se bomo s ponosom vpraševali, dali smo grešili proti človeštvu, dali smo mi dolžniki človeštva ali je človeštvo naš dolžnik. Oni neštevilni neznanji junaki, katerih imen se nikdo ne bo nikdar spominjal; ki umirajo v balkanskih gorah, so zastavali, ki kažejo človeštvu pot, na katero bi moralo kreniti, in dokazujejo, da je človeštvo nam dolžno. Ako bi se bili vsi narodi tega držali, bi ne bilo niti nacizma in ne fašizma.

Nevarnost je, da bi oni, ki so vojno povzročili, poskušali dobiti mir. Zato pa bodite vi, ameriški državljani jugoslovanskega porekla in vsi ameriški državljani evropskega potomstva podjarmljenih narodov, kakor Grki, Čehi, Poljaki, na straži, da ne pride do tega, da žrtve naših narodov, ki se bore, ne bodo izdane.

Sedanja vojna je posledica kompromisov, ki so jih demokracije delale z nacizmom in fašizmom. Skozi 20 let so v Evropi delali te kompromise. Skozi 20 let se je ustvarjal v Evropi tip demokratskega državnika, nosilca kompromisov, ki je neprestano popuščal brutalnemu navalu fašizma. Toda sovražnika človeštva—nacist in fašist—in svobodni ljudje se ne morejo pobotati.

Kakor hitro je demokracija zašla na polzko pot pobotanja, je demokracija tudi izgubila mir. Zmagoslavje te politike je bil pakt v Muenchenu, ki je razkosal našo bratsko Čehoslovaško. Posledica pa je sedanja vojna. Vsi moramo biti pazljivi, kajti pobotanje, ki nas ni rešilo vojne, nam ne sme pogubiti tudi miru. Na bojišču človeštva je prostora samo za aktivne bojevnike človeškega dostojanstva, ki se bore proti vsem Hitlerjem, Mussolinijem, Hirohitom, Petainom, Darlanom, Frankom, Kvizlingom, Pavelicem, Nedićem itd.

Ta velika demokracija severno-ameriškega kontinenta, Sovjetska zveza, Velika Britanija in vsi zedinjeni narodi predstav-

ljajo tako ogromno silo, da je zanje pobotanje nepotrebno. Ta naš balkanski kmet, revež, ki z golimi rokami in brez orožja, le s svojo osebno hrabrostjo že leto in pol zadržuje ogromne mehanizirane sovražne vojaške sile, nam je pokazal pot, na katero moramo kreniti. Temu kmetu bi bilo najlažje popustiti, poklekati in poljubiti bič, ki ga tepe, pa bi se pobotal. Toda Jugoslovani, Balkanec, tega ne dela, on se raje bori.

Pred enim letom—Pearl Harbor, Moskva in strah, da naša gerilja pogine. Danes—Afrika, Stalingrad, širjenje gerilskega gibanja, vse to so dokazi, da se zmaga približuje. Nesmiselno pa bi bilo radi tega misliti, da je vojna že kar končana—tako bi jo mogli celo izgubiti.

Vi tu v Ameriki morate neprestano dvigati svoj glas, kajti nahajate se v svobodni demokraciji, kjer morete svobodno govoriti in popravljati zmote kakor hitro se pojavijo.

Te dni se je pojavilo strašno—pozabljen, prašna in iz arhivov izvečena habsburška dinastija—ki naj bi se povrnila v srednjo in jugovzhodno Evropo kot predstavnik novega reda. V pismu, ki je pred kratkim izšlo v tujkajšnjih listih, sem povedal, da vas morda ne bi bilo v tej deželi, če ne bi bili morali zbežati pred Habsburžani. V tej revoluciji, ki ustvarja novi svet, ni prostora za habsburško dinastijo. Ali morda naši narodi zato umirajo v boju za ideale človeštva, da bi po tej vojni izgubili tudi ono, kar so bili pridobili v zadnji vojni? Ta vojna se mora zaključiti z mirom, ki bo vreden krvi in žrtve te vojne.

Podpredsednik Wallace je dejal: "Ta vojna se mora zaključiti z zmago malega človeka." In kadar bo to doseženo, bosta zavladata mir in pravica.

Mi, južni Slovani, smo narod malega človeka, mi nimamo aristokracije. Mi smo dežela siromakov. Mi jokamo in hrepenimo za mirom malega človeka. A ono, za čimer danes na Balkanu padajo naši, za čimer sovjetske armade in oni na Pacifiku žrtvujejo svoje življenje, to je za zmago "common mana" in neločljivo bi bilo, poskušati vstajenje Habsburžanov, ki so onkraj malega človeka. Neločljivo bi bilo poskušati oživljati reakcijo v katerikoli obliki.

Povrnimo se, bratje in sestre, k nam, Jugoslovanom. Ako gledam nazaj preko 24 let in pomislim na to, kaj bi bili mogli in kaj nismo storili in obenem pomislim na to, kaj smo vendar dosegli, je obračun pozitiven in sicer zelo pozitiven. Sicer ne bi kazala Jugoslavija, razkosana na sedem delov in s silo raztrgana, povsod tako močnega stremljenja za zopetnim zedinjenjem. Zato pa, bratje in sestre, vi, ki v tej veliki Ameriki gledate kot Amerikanci od daleč v svojo staro domovino, bodite tukaj nosilci svobode in zedinjenja Srbov, Hrvatov in Slovencev, a tudi Bolgarov. Od Jadranskega do

Egejskega morja se mora ustnoviti po tej vojni lepša, bolj in slonejša Jugoslavija. Ko bilo leta 1918 proglašeno zedinjenje Srbov, Hrvatov in Slovencev, je bilo proglašeno na podla revolucionarnega načela zedinjenja južnih Slovanov in to načelo je bilo mina, ki je razgnala habsburško cesarstvo. Mi smo nositelji tega načela in ga moramo ovesti. Oni, ki so proti njemu, vsi pomagači Hitlerja in Mussolinija.

Tudi med vas skušajo seje mržnjo in razpor. Odklanjaj spletkarjenje in take sovražne geste. Temu ne smete naseker je proti vašemu narodu. —in zdaj govorim kot minist jugoslovanske vlade—katerim usoda dodelila, da v najtežje času njegove zgodovine predstavljamo narode v njegovih b jih, si moramo biti na jasne da ni naš cilj vrniti se domke kot ministri in velike osebnostemveč le kot delavci, ki so najtežjem času poskušali, da ven domovine čim bolj vr svojo dolžnost. Mi moramo d seči čim boljše prihodnost za n šo skupnost od Soče do Vardaja. Le tega se moramo držati. Posamezniki bomo morda izg bili, toda mi nismo važni. I računajte s posamezniki. Važ je le, kaj se zgodi z Jugoslavij za zedinjenje Srbov, Hrvatov Slovencev, kaj se zgodi za—p boljšanje usode naših narodov za čim boljše izkoriščanje str njih žrtve naših narodov in ono, kar nam bo pomagalo, bomo čim dostojnejše predst ljanji v društvu Amerike, Sovj ske Rusije, Britanije in drug Zedinjenih narodov. Mi balkanski narodi in narodi vzhodne E rope, ki delimo danes isto usos in imamo podobno duševnost Jugoslovani, Poljaki, Čehoslov ki in Grki, moramo iti skupa Mi moramo biti most med Rus jo in zapadom. Mi moramo d žiti, a ne deliti. Naš narod strano umira, toda to ni najhujš Najhujše bi bilo, če bi se te žr le narod, ki zna umreti, je sp soben, da živi.

S tem završujem in s ponos trdim, da smo mi izvršili svo dolžnost napram človeštvu.

IZSEL JE

AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR ZA LETO 1943

Vsebuje povesti, članke, razprave in zgodovinske spise, pesmi, koledarske podatke in veliko slik.

Vezen v platno in stane \$1.00 s poštnino vro

NAROČILLA NASLOVITE:

Proletarec

2301 So. Lawndale Ave.

Chicago, Illinois